

TIMO SAAVALAINEN | **KUKA TAITAA PEDAGOGIIKAN?**

Olen toiminut erilaisissa opettajan tehtävissä yli kahdenkymmenen vuoden ajan ja sinä aikana olen ehtinyt nähdä melkoisen määrän pedagogisia uudistuksia ja hankkeita. Innokkaimpia uudistajia tuntuvat yleensä olevan sellaiset henkilöt, jotka eivät itse tee käytännön opetustyötä.

Suomessa opettajat ovat kansainvälisesti vertailtuna korkeasti koulutettuja. Tätä taustaa vasten on merkillistä, kuinka paljon meillä on tahoja, jotka haluavat neuvoa, kuinka kouluissa tulee opettaa. Koulun ulkopuolelta tulevan pedagogisen ohjauspuheen yleinen ominaisuus on, että se sivuuttaa opettamisen ja keskittyy oppimisen kuvaamiseen. Me opettajat tiedämme, miksi diskurssia on haluttu tässä asiassa muuttaa.

Opetustyötä tekemättömien visionäärien puheessa näyttäytyy koulu, joka poikkeaa melkoisesti siitä koulusta, jonka opettajat kohtaavat joka päivä. Tämä imaginäärikoulu muuttuu alati ja heijastelee kulloisenkin muodin mukaista pedagogista ilmastoa. Tämän hetken puheessa oppilaat ovat itseohjautuvia ja tiedonjanoisia toimijoita, jotka erilaisia oppimisympäristöjä hyödyntäen, monipuolisesti ja joustavasti ja ulkoisista häiriötekijöistä piittaamatta, etenevät kohti ennalta asettamaansa päämäärää. Opettajasta ei juuri puhuta. Hänen roolinsa on yrittää pysytellä poissa tieltä; opettaja on usein sivuhenkilö. Hän tarvitsee täydennyskoulutusta, koska ei oikeastaan ymmärrä, miten koulussa pitäisi opettaa. Kaikki tämä kuvataan erilaisilla konsulttien uudissa-noilla vaikeaselkoisesti kuorutetulla kielellä.

HOAY osallistui kuluvan vuoden aikana perusopetuksen opetussuunnitelman arviointiluvun

uudistamisprosessiin. Virkamiesvalmisteluna tapahtunut kuntakohtaisen osuuden kirjoittamisen yhteydessä haluttiin opetussuunnitelmaan maininta portfolio-oppimisesta muodossa, joka olisi voitu tulkita velvoittavaksi. Tällöin sitä olisi pitänyt käyttää kaikissa aineissa kaikilla luokka-asteilla. Aktiivitoimijamme olivat kevään, kesän ja syksyn aikana yhteydessä sekä asiaa valmisteleviin tahoihin että asiasta päättäviin jaoston jäseniin. Toimme esille, että vaikka portfolio-oppiminen on mainio asia joissain tilanteissa, sen määrääminen kaikkia sitovana työmuotona rajoittaa suomalaisen koulutuksen keskeistä menestystekijää, opettajan pedagogista vapautta.

Koulu muuttuu ja kehittyy koko ajan. Se heijastelee yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Hyvä esimerkki on keväällä alkanut koronapandemia. Koulu siirtyi etätyöskentelyyn muiden lailla. Tämä on tietysti vaatinut valtavan määrän strategista johtamista. On tehty tarvittavat laitehankinnat ja järjestetty riittävästi kouluttautumismahdollisuuksia. Kriitikki ei siis kohdistu johtamiseen, vaan siihen, että pedagogisia malleja tuodaan puoliväkisin kouluille. Ulkoa tuodulle mallille käy kuin kannetulle vedelle kaivossa.

Olen usein leikilläni sanonut, että jos joku keksii uuden opetusmenetelmän, jolla saadaan parem-

pia tuloksia vähemmällä vaivalla, se otetaan heti käyttöön. Näin on käynytkin monessa tilanteessa. Tietotekniikka on muuttanut käytäntöjämme ja dokumenttikamera otettiin aikoinaan välittömästi laajaan käyttöön. Valmiit sähköiset digimateriaalit ovat vapauttaneet opettajan resursseja muuhun toimintaan. Tämä on hyvä osoitus siitä, että opettajan pedagoginen vapaus on tärkeää. Oppilaat ja opiskelijat hyötyvät siitä, että opettaja voi asiantuntemuksellaan valita opetettavan asian ja oppilasryhmän huomioiden kuhunkin tilanteeseen parhaiten sopivan työskentelytavan.

Opetuksen uudistaminen kokeillen ja kehittäen on ensiarvoisen tärkeää ja sitä tapahtuu kouluissa koko ajan. Toimintaympäristön muutoksesta seuraa, että opettajat hakevat koko ajan oppimista paremmin tukevia ratkaisuja. Uuden luominen on tarkkuustyötä, johon sisältyy yrityksiä ja erehdyksiä ja joka vaatii pitkäjänteisyyttä ja sitoutuneisuutta. Syntyneet hyvät käytännöt leviävät, kun koulukohtaiseen kehittämiseen on riittävästi yhteistä aikaa. Uhkana tälle työlle on jatkuvasti lisääntyvä kiireen tuntu. Todellinen innovointi vaatii aikataulullista väljyyttä.

TIMO SAAVALAINEN

PUHEENJOHTAJA